

Tavaszi áhítat

Életünk alapja

Aki végigolvassa Jézus hegyen elmondott beszéd-sorozatát, a következő, utolsó képhez érkezik meg. „Aki tehát hallja tőlem ezeket a beszédeket, és cselekszi azokat, hasonló lesz az okos emberhez, aki kősziklára építette a házát. És ömlött a zápor, és jöttek az árvizek, feltámadtak a szelek, és nekidőltek annak a háznak, de nem omlott össze, mert kősziklára volt alapozva. Aki pedig hallja tőlem ezeket a beszédeket, de nem cselekszi, hasonló lesz a bolond emberhez, aki homokra építette a házát. És ömlött a zápor, és jöttek az árvizek, feltámadtak a szelek, és beleütköztek abba a házba; az összeomlott, és teljesen elpusztult.” (Mt 7,24–27)

Mindazzal, amit Jézus tanított a Hegyi beszédben, valójában egyetlen cél felé mutatott, mely ebben a képben csúcsonyul ki: hallgatónak, és aztán az Ő tanítása cselekvőinek olyan szilárd, minden körülmények között megálló erkölcsi tartása, olyan életháza legyen, amely a viharok között sem omlik össze.

Nyilvánvaló, hogy Jézus nem társasházi lakás, vagy tóparti üdülő építéséről beszél, hanem az ember életének házáról. Az élet-épületről tanít, amit mindnyájan építünk szakadatlanul. Építünk, továbbépítünk, bontunk, aztán újra építünk.

De vajon tudatosan tesszük-e ezt? Vannak emberek, akik csak úgy találomra élnek, ahogy éppen az adott helyzet adja magát. Vannak vidám, és látszólag bohém emberek, akik nem törődnek semmivel, s azt mondják, majd az lesz jó, amit az élet magától hoz. Ott fogok élni, oda fogok költözni, ahol jól megy dolgom, ott van a hazám. Nem kell ebből olyan nagy ügyet csinálni. Benyomások, lehetőségek, barátok, eshetőségek, vagy éppen az egészségi állapot, vagy lakóhely határozza meg azt, hogy jól érzi magát, vagy pedig nem. Belső menetrend nélkül, találomra élnek, máról holnapra. Van, aki azt mondja, hogy az az igazán jó dolog, ha mindenhol hazára találok nemzettől és néptől függetlenül.

Vannak olyanok, akik arra építenek, amit ők helyesnek tartanak. Van, aki a szépségre épít. Van, aki az ismeretre, tudásra épít, és van, aki az egészségére. Van, aki a szó anyagi és szellemi értelmében vett gazdagodásra, van, aki a filozófiára, van, aki a politikára, van, aki a családjára és a gyermekeire, de akad olyan is, aki csupán a magyarságérzésre alapoz. Van, aki saját magára épít, úgymond önmagát valószínűsíti meg.

Vajon egymagában bármelyik elégséges-e ahhoz, hogy életünk alapjául szolgáljon, vagy ennél többre van szükség? Életünknek alapja, vagy építőkövei a fentiek? S mi a kettő közötti különbség?

Amikor Makedóniai Fülöp Korinthosz városát ostrom alatt tartotta, a város lakói nagy izgalomban voltak, és mindenki megpróbálta a tőle telhető legtöbbet megtenni, hogy a fenyegető katasztrófát elhárítsák. Az egyik a fegyvereket tisztította, a másik követet hordott össze, a harmadik a falakat javította. Mindenki azon fáradozott, hogy a fenyegető szerencsétlenséget megakadályozza, miközben kétségbeesettnek érezte magát a város elfoglalása és mindannak bekövetkező elpusztítása miatt, amit maga épített egykor.

A hagyomány szerint Szinopei Diogenész sietve keresett egy hatalmas követ és nagy hévvel gördítette mázsás súlyát a kis utcácskában fel és alá. Amikor megkérdezték tőle, hogy miért teszi ezt, azt válaszolta: én is elfoglalt vagyok és gördítem mázsáimat, hogy ne én legyek az egyetlen unatkozó a sok szorgalmas között. Továbbra is megválaszolatlan marad,

mire gondolt Diogenész ezzel a többértelmű képpel, de teljes egészében megfelel a fiatal cinikusok fő céljának, hogy tudniillik a korinthosziak reményét és kétségbeesését egyaránt megkérdőjelezze és őket annak meggondolására készítse, hogy mi is az, amitől tulajdonképpen kétségbeesnek.

Az egyik embernek leég a háza, és kétségbeesik. De vajon a szerencsétlenség oka, vagy csak indítéka kétségbeesésének? Ha az ember mindenét elveszíti, vagy mindenét elvennék tőle, amihez testestül lelkestül ragaszkodott, ha már semmije sem marad, kétségbeesik. De mégis mi volt ő, mielőtt háza leégett? – Akkor boldog voltam – feleli majd minden biztonnyal. – Ezek szerint a házad volt a boldogságod? – Igen – mondja. – És most, amikor a házadat lerombolták, úgy érzed, mintha az egész életed dőlt volna romba? – Éppen így van. Az összes magyarázat, amit csak kereshetünk, mind arra az egy megállapításra enged következtetni, hogy a házban élők életének értelmét a ház adta és láthatólag nincs már semmi, ahonnan vigaszt meríthetnének.

Természetesen a ház helyett vehetnénk bármi más példaként, amire valaki külsőleg az életét tehetné: az egyik a munkájában és a teljesítményében keresi otthonát, míg a másik a pénzben, a harmadik a közkedveltségben és abban, hogy állandóan barátainak és elvtársainak éltető tábora vegye körül. Legyen ez bármi is, ha ezen javak egyike is valaki számára abszolút értelmet nyer, akkor törvényszerűen kétségbeesik ezek elvesztésekor. Annak az embernek, akit a külső tényezők határoznak meg, csak ez marad. Kétségbe kellett esnie, mert ezt vagy azt elvesztette. Ennek helyén sokszor a reménytelen beletnyugvás lesz az utolsó szó. Vagy épp a kétségbeesés okozta fájdalom miatt egy sajátos változáson megy keresztül. Életének elmélyüléséhez, bensőségesé válásához jut el, és megérti, nem a mostani veszteség fáj, hanem egy korábbi hiány, élte biztos, szilárd alapjának hiánya.

Talán ez volt az, amit Diogenész Korinthosz lakóinak mondani akart: sorscsapásnak tartjátok, ha a makedón csapatok miatt elveszítitek birtokotokat és vagyontokat. De kapkodásotok rossz irányba vezet. Épp most, épp reménytelenségetek közepette vehetnétek észre, hogy nem házaitok és nem udvaraitok tesz ki életeteket, hogy többek vagytok az evésnél és az ivásnál. Elkeseredtek a veszély miatt, amely vagyontokat fenyegeti, de az igazi veszély számotokra valójában az, hogy még most sem látjátok be, igazából véve nem éltek valóságos életet mindaddig, amíg azt gondoljátok: az én házam, a kutyám, a pénzem az én életem.

Ha valaki képes arra, hogy ezt belássa, akkor felkészült annak a fontos alapelvnek az elfogadására, hogy soha senki sem abban a kívülálló tényezőben csalódik, ami nem ő maga, hanem mindig saját magában. Másképp fogalmazva: a kétségbeesés alapjában véve mindig az embernek az Istennel és önmagával fennálló rossz viszonya. Azaz a zápor, a szelek, vihar veszélye, a fenyegetettség, a csalódás és kétségbeesés saját bensőnkben lakozik és nem külső sorscsapásokon keresztül támad ránk. Csak ha ezt beláttuk, akkor nyer értelmet számunkra az istenkérdés, s válik elengedhetetlenül szükségessé. Csak ha ezt megéreztük, akkor lesz fontos az Istenhez való tartozás újra átélése, hogy emberi mivoltunk ne induljon bomlásnak, hanem biztos kősziklán, egészben maradhasson.

Lakatos Csilla